НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Проблеми МЕДИЧНОЇ НАУКИ та ОСВІТИ

OMNIUM ARTIUM MEDICINA
NOBILISSIMA
EST

4 2000

Міністерство охорони здоров'я України • Харківська медична академія післядипломної освіти

Проблеми МЕДИЧНОЇ НАУКИ та ОСВІТИ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновано в 2000 році. Свідоцтво про державну реєстрацію: сер. КВ № 4378 від 14.07.2000 р.
Засновник — ХМАПО, Товариство з обмеженою відповідальністю «ФОЛІО-ПРИНТ» ЛТД
Видавець — СП видавництво «ФОЛІО»

PROBLEMS OF MEDICAL SCIENCE AND TRAINING
is published 4 times a year
Founded in 2000.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
Харківська медична академія післядипломної освіти,
вул. Корчагінців, 58,
61176, м. Харків, Україна
Тел. редакції: (0572) 113-556
E-mail: office@hiuv.cit-ua.net
Факс: (0572) 1180-25

ВИДАВНИЦТВО «ФОЛІО»:
61002, Харків, вул. Артема, 8
Тел.: (0572) 47-30-18
Факс: (0572) 47-61-25
(0572) 47-30-16
Тел. від. реклами: (0572) 47-30-16
E-mail: foliosp@vlink.kharkov.ua

Оригінал-макет виконано видавництвом «ФОЛІО»
Літературний редактор *Л. Н. Камінський*
Макет та оформлення *О. С. Юхтман*
Комп'ютерна верстка *В. М. Амелін*
Коректор *В. М. Верховець*
Номер затверджено до друку засіданням Вченої ради ХМАПО (Протокол № 9 від 17 листопада 2000 р.)
Підписано до друку 7.12.2000 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура «Таймс».
Ум.-друк. арк. 11,16. Ум. фарб.-відб. 12,09.
Обл.-вид. арк. 13,6. Наклад 500 прим.
Замовлення № 01-06.
Надруковано з готових позитивів у друкарні фірми «Майдан».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ
Головний редактор *М. І. Хвисюк*
Заст. гол. ред. *Ю. В. Вороненко*
Науковий редактор *Б. М. Даценко*
Відповідальний секретар *О. О. Рожнов*
Члени редколегії: *М. А. Власенко, Ю. В. Білоусов, Г. І. Гарюк, Є. М. Горбань, О. В. Грищенко, М. О. Корж, В. С. Крутько, В. М. Мороз, В. В. Ніконов, Е. І. Федоров, А. Я. Циганенко, І. З. Яковцов*

РЕДАКЦІЙНА РАДА
П. В. Волошин (Харків), В. М. Гирін (Київ), Є. Г. Гончарук (Київ), О. Я. Гречаніна (Харків), І. М. Гришин (Мінськ), В. І. Грищенко (Харків), Ю. І. Губський (Київ), Г. В. Дзяк (Дніпропетровськ), Д. І. Заболотний (Київ), П. М. Зубарев (Санкт-Петербург), В. М. Коваленко (Київ), В. Г. Ковешников (Луганськ), В. М. Козаков (Донецьк), М. М. Коренєв (Харків), В. Ф. Куліковський (Бєлгород), А. О. Лобенко (Одеса), О. Ю. Майоров (Харків), В. Ф. Москаленко (Київ), Р. М. Портус (Запоріжжя), М. С. Скрипников (Полтава), М. Д. Тронько (Київ), В. І. Цимбалюк (Київ), О. О. Шалімов (Київ)

На обкладинці використаний фрагмент античного рельєфу «Бог лікарів Асклепій знімає біль у дівчини». Під репродукцією девіз латиною: «Медицина — найшляхетніше з мистецтв (ремесств)».

Гіппократ

© ХМАПО — назва «Проблеми медичної науки та освіти», склад журналу, 2000 р.
© Видавництво «ФОЛІО» — макет та художнє оформлення
Передрук матеріалів можливий тільки за умови дозволу редакції. Посилання на журнал обов'язкове.

4'2000

Політика та стратегія в галузі охорони здоров'я

Москаленко В. Ф., Майоров О. Ю., Горбань Є. М. Пономаренко В. М., Яценко В. П., Кальниш В. В. Інформатизація галузі — необхідна умова реформування системи охорони здоров'я — 5

Шалимов А. А. Состояние и перспективы улучшения хирургической помощи населению Украины — 9

Офіційна інформація

«Про внесення змін до складу Президії Вищої атестаційної комісії України». Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2000 р. № 444 — 16

Постанова Президії Вищої атестаційної комісії України від 15 березня 2000 р. № 4-04/3 — 16

«Про публікації основного змісту матеріалів дисертації». З постанови президії ВАК України від 09.02.2000 р. № 1-02/2 — 16

«Про внесення змін та доповнень до переліків та форм документів, що використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників». Наказ Вищої атестаційної комісії України від 20 березня 2000 р. № 120 — 17

Медична освіта

Короп А. Ф. Про систему методичних технологій і визначення шляхів їх подальшого розвитку — 18

Киношенко Ю. Т. Актуальные вопросы подготовки интернов радиологов-диагностов. — 21

Мінак В. О. Про впровадження принципів сімейної медицини в практику діяльності деяких лікувально-профілактичних закладів Харківської області — 23

Сучасні проблеми медицини

Казаков В. Н., Кравцов П. Я., Ивнев Б. Б., Андреева В. Ф., Прокофьева Н. В., Снегирь А. Г. Патогенетические механизмы развития когнитивных нарушений при болезни Альцгеймера — 25

Заболотный Д. И., Гарюк О. Г. Влияние некоторых факторов на процесс криовоздействия при адаптивной криохирургии небных миндалин — 30

Спузяк М. І., Біла Л. М., Шармазанова О. П. Рентгенологічна характеристика прогресуючої дистрофії легень у підлітків — 34

Гарюк Г. И., Мерциалов В. С., Мужичук Т. В. Магнитно-резонансная томография в диагностике гипертрофии глоточной миндалины у детей — 36

Politics and strategi in the sphere of public health

Moskalenko V. F, Mayorov O. Yu., Gorban E. N., Ponomarenko V. M., Yatcenko V. P., Kalnysh V. V. Informatization of branch — necessary condition for reforming of healthcare system — 5

Shalimov A. A. Condition and prospects for improvement of the chirurgical aid to the population of Ukraine — 9

Official information

«On the changes introduced in the Board of the Ukraine Superior Certification Commission Presidium». Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine from March, 2, 2000 № 444 — 16

Resolution of the Ukraine Superior Certification Commision Presidium from March, 15, 2000 № 4-04/3 — 16

«On the publication of the principal contents of the thesis» Extract from the resolution of Ukraine Superior Certification Commision Presidium from 09.02.2000 № 1-02/2 — 16

«On the changes and additions to the documents lists and forms applied in Certification of Scientific-pedagogial staff». Order of the Ukraine Superior Certification Commission from March, 20, 2000 № 120 — 17

Medical education

A. F. Korop System of medical technologies and definition of ways their further development — 18

Kinoshenko Yu.T. Urgent problems of training of intern in diagnostic radialogy — 21

Minak V. O. About the introduction of the family medecine principles to the practice of some medical prophylactic centres in Kharkiv region — 23

General problems of medecine

Kazakov V. N., Kravtsov P. Ya., Ivnev B. B., Andreeva V. F., Prokofeva N. V., Snegyr A. G. Pathogenetic mechanismus of cognitive disturbance in Alzheimer's disease — 25

Zabolotny D. I., Garyuk O. G. The influence of some factors on the process of the cryotreatment in the adaptive cryosugery of palative tonsils — 30

Spuzyak M. I., Bila L. M., Sharmmazanova E. P. X-ray characteristic of a limg progressing dystrophia in teenagers — 34

Garyuk G. I., Mersalov V. S., Mushitchuk T. V. Magnetic resonance imaging in the diagnosis of hypertrophy of the nasopharyngeal tonsil in children — 36

Крамной И. Е., Вороньжев И. А., Гребенюк В. Ю. **39**
Рентгенологическая характеристика острых пневмоний и их осложнений у новорожденных

Крамной І. Е., Вороньжев І. А., Гребенюк В. Ю.
X-ray characteristic of acute pneumonias and their complications at newborn

Спузяк М. І., Шармазанова О. П., Біла Л. М., Спузяк Р. М. **41**
Ендокринні спондилопатії: рентгенологічна картина і диференційна діагностика

Спузяк М. І., Шармазанова О. П., Біла Л. М., Спузяк Р. М.
Endocrine spondylopaties: x-ray pattern and differencial diagnostics

Михайлов Б. В., Сердюк О. І., Мартиненко А. О., Маркова М. В. **44**
Стан та проблеми розвитку соціальної психіатрії, психотерапії та медичної психології в Україні

Михайлов Б. В., Сердюк О. І., Мартиненко А. О., Маркова М. В.
The condition and problems of development of social psychiatry, psychotherapy and medical psychology in Ukraine

Дубенко О. Е. **48**
Геморрагическая трансформация инфаркта мозга при кардиогенной эмболии

Дубенко О. Е.
Hemorrhagic transformation in cardioembolic cerebral infarction

Прокопенко Ю. А. **51**
Профілактика невротичних розладів у курсантів вищих учбових закладів МВС України

Прокопенко Ю. А.
The preventive measures of the neurotic disorders of the military men of Ukrainian Home Office Academy Students

Бодня Е. И. **53**
Адаптационная роль стрессорной реакции паразитарной этиологии у человека

Бодня К. І.
Adaptation role of stress reaction of parasitary etiology in human

Маркова М. В. **56**
Состояние внутрисемейной адаптации при гипертензивной энцефалопатии у жены.

Маркова М. В.
Intermartial disaptation as a result of encephalopathy caused by essential hypertension in women

Переверзев А. С., Шукин Д. В., Переверзев Ю. А. **61**
Венакаватромбэктомия — операция выбора у больных местно-распространенным раком почки

Переверзев А. С., Шукин Д. В., Переверзев Ю. А.
Venacavathrmbectomy — the method of choice for patients with locally spread renal cell carcinoma

Михайлов Б. В., Черкасов В. Г., Маркова М. В., Прокопенко Ю. А., Астапов Ю. Н. **68**
Посттравматические стрессовые расстройства в Украине: состояния проблемы

Михайлов Б. В., Черкасов В. Г., Маркова М. В., Прокопенко Ю. А., Астапов Ю. Н.
The problem of post-traumatic disorders in Ukraine

Ахмедов Т. И., Шовковая Н. В. **72**
Роль раннего периода развития личности в формировании психосоматических заболеваний и психоаналитическая групповая терапия

Ахмедов Т. І., Шовковая Н. В.
Meaning of early of personality development in creation of psychomatic diseases and psychoanalitical group therapy.

Наукові огляди та клінічні лекції **Scientifics reviews and clinical lectures**

Рожнов О. О. **77**
Критерії здоров'я дитини раннього віку та їх особливості

Рожнов О. О.
The health's criterions of early age child and their especiallies

На допомогу лікарю-практику **For information to medical practitioner**

Благовещенська А. В., Яковенко О. Л., Смирнова Н. Б. **82**
Сучасний антацид Ролейдс у комплексній терапії виразкової хвороби дванадцятипалої кишки

Благовещенська А. В., Яковенко О. Л., Смирнова Н. Б.
Up-to-date antacid ROLAIDS in complex therapy of duodenal ulcer disease

Дискусії **Discussions**

Даценко Б. М., Сандомирський Б. П., Даценко А. Б., Мурадов Т. Р. **85**
Правомочна ли локальная криодиструкция печени в лечении хронического гепатита?

Даценко Б. М., Сандомирський Б. П., Даценко А. Б., Мурадов Т. Р.
Has the local liver cryodestruction a right to exist in chronic hepatitis treatment?

З'їзди та конференції — **Acconts of the Congresses and Conferences**

IX з'їзд оториноларингологів України **29** IX Congress of Otorhynolarynglolgist of Ukraine

Межрегиональная научно-практическая конференция дерматовенерологов **50** Interregional Scientific Practical Conference of Dermatoveneralogists

Школа-семинар «Современные принципы диагностики и лечения острого панкреатита» **71** School-workshop: «Up-to-date principles of diagnostics ant treatment of acute pancreatis»

II Украинский конгресс гастроэнтерологов **84** IInd Ukrainian Congress of Gastroenterologists

I съезд врачей-эндоскопистов Украины **91** Ith Congress of Medical Endoscopists of Ukraine

Книжкова полиця — **Book-shelf**

Полезное учебно-методическое пособие **92** Valuable methodical manual

Ювілеї — **Jubilee**

М. І. Спузяк. До 60-річчя від дня народження **94** M. I. Spuzyak. To 60-th Birthday

© Колектив авторів, 2000
УДК 614.2:008

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ГАЛУЗІ — НЕОБХІДНА УМОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

В. Ф. Москаленко, О. Ю. Майоров, Є. М. Горбань, В. М. Пономаренко, В. П. Яценко, В. В. Кальниш

У статті висвітлюються заходи, здійснювані Міністерством охорони здоров'я щодо інформатизації галузі на виконання відповідних Указів Президента України та постанови Уряду з питань інформатизації України. Розглянуті основні напрями подальшої діяльності, спрямованої на реалізацію державної політики у сфері інформатизації системи охорони здоров'я.

INFORMATIZATION OF BRANSH-NECESSARY CONDITION FOR REFORMING OF HEALTHCARE SYSTEM

V. F. Moskalenko, O. Yu. Mayorov, E. N. Gorban, V. M. Ponomarenko, V. P. Yatcenko, V. V. Kalnysh

The information about measures exercised by the Ministry of Healthcare on informatization of branch according to the Decree of the President of Ukraine and the Decree of Government on informatization of Ukraine represented. The maindirections of further activity directed on implementation of state policy in an orb to informatization of the system of healthcare are considered

Міністерство охорони здоров'я України,
Український інститут громадського здоров'я, Київ,
Харківська медична академія післядипломної освіти,
Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, Київ

На порозі третього тисячоліття ми є свідками стрімкого розвитку інформаційних технологій, їх вторгнення у всі сфери діяльності людини. У розвинутих країнах різко збільшується частка валового національного продукту, що припадає на інформаційні технології.

У світі вже нагромаджений великий позитивний досвід застосування інформаційних технологій в управлінні охороною здоров'я, комп'ютерній діагностиці (у тому числі телемедичній), у медичній освіті та науці [9—12, 16].

В Україні заходи щодо інформатизації системи охорони здоров'я здійснюються відповідно до Указів Президента України від 31.05.1993 р. № 186 «Про державну політику інформатизації України» та від 31.07.2000 р. № 928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», постанови Кабінету Міністрів України від 31.08.94 р. № 605 «Питання інформатизації» та в рамках Концепції державної політики інформатизації охорони здоров'я України, розробленої МОЗ та АМН України в 1995 році [5—7].

Основним завданням державної політики у сфері інформатизації системи охорони здоров'я України є розвиток галузевого інформаційного середовища, створення умов економічно виправданого використання сучасних інформаційних технологій для забезпечення інформаційної, системно-аналітичної та експертної підтримки прийняття рішень в усіх сферах діяльності в системі охорони здоров'я.

Сучасні умови потребують створення єдиного медичного інформаційного простору України. Він має базуватися на новітніх інформаційних (комп'ютерних) технологіях мереживних телекомунікацій та медичних інформаційно-аналітичних системах, до його складу мають входити галузеві та регіональні бази даних, системи медико-статистичної інформації та аналізу [6, 13, 15]. Створення такого інформаційного середовища забезпечить процес управління охороною здоров'я своєчасною та достовірною інформацією.

Інформатизація повинна стати однією з найважливіших складових частин існуючих і нових програм у галузі охорони здоров'я. Вона має об'єднати комплекс заходів по розробці і впровадженню організаційного, методичного, програмного та технічного забезпечення цих проектів. У першу чергу до них можна віднести інформатизацію системи державних органів управління галуззю різних рівнів, створення інформаційно-аналітичних систем забезпечення практичної охорони здоров'я, медичної освіти, науки тощо [1, 2, 8].

З метою прискорення процесу інформатизації системи охорони здоров'я України в основу державної політики в цій галузі мають бути покладені заходи державного регулювання процесів інформатизації на підставі гнучкого поєднання принципів централізації та децентралізації, саморозвитку, самофінансування та самоокупності. Бюджетні асигнування повинні бути спрямовані, насамперед, на створення галузевої інформаційно-обчислювальної мережі як складової частини загальної державної інформаційно-обчислювальної системи, розвиток її інформаційної інфраструктури та інформатизацію пріоритетних стратегічних напрямків розвитку охорони здоров'я України, створення відповідних банків даних.

Провідну роль у інформатизації охорони здоров'я України повинна відігравати Українська Асоціація Комп'ютерної Медицини (УАКМ) (www.uacm.cit-ua.net), що сьогодні об'єднує понад 80 установ та організацій (науково-дослідні установи, вищі медичні заклади освіти, наукові товариства, науково-виробничі об'єднання) і більше 1500 індивідуальних членів. Завдяки тому, що УАКМ є національним членом Міжнародної Асоціації медичної інформатики і Європейської Федерації медичної інформатики, українські фахівці беруть участь у роботі міжнародних робочих груп по розробці міжнародних проектів у галузі медичної інформатики та телемедицини [14]. У складі УАКМ працює Вчена рада, до якої входить більше 60 фахівців, у тому числі й відомі зарубіжні експерти — спеціалісти з різних напрямів медичної науки, які мають великий досвід створення медичних інформаційних технологій. Все це дає можливість розвивати процес інформатизації системи охорони здоров'я на світовому рівні, інтегрувати системи охорони здоров'я України у світовий інформаційний простір.

Нагальною проблемою є впровадження національної інформаційно-комп'ютерної мережі в галузі охорони здоров'я «УкрМедНет», архітектоніка якої вже розроблена [13, 15], а також галузевої системи спеціалізованих баз даних, створення опорних зон інформатизації охорони здоров'я в регіонах України.

Сьогодні почалося втілення в життя цих завдань. Планується створення галузевих баз даних на основі сучасних «Open-M» технологій [3]. Основою галузевих баз даних можуть стати діючі національні і галузеві регістри (Чорнобильський регістр, онкорегістр, діабетичний регістр та інші). На порядку денному створення профільних WWW-серверів на базі провідних науково-дослідних установ МОЗ і АМН України та провідних клінічних і теоретичних кафедр вищих медичних закладів освіти та післядипломної освіти, на базі спеціалізованих республіканських медичних центрів.

Нині інтенсивно розвивається опорна зона інформатизації охорони здоров'я в Харківському регіоні. З ініціативи МОЗ України та за підтримки Харківської обласної державної адміністрації почав роботу перший в Україні Харківський обласний медичний інформаційно-аналітичний центр. На відміну від традиційних центрів статистики, його завдання значно ширші. Це — створення регіональної компоненти галузевої медичної комп'ютерної мережі, створення та наповнення спеціалізованих регіональних баз даних, організація телемедичних консультативних центрів, впровадження сучасних комп'ютерних методів функціональної діагностики в лікувальних закладах тощо.

Велике значення для ефективного управління лікувально-профілактичним закладом, підвищення рівня якості та об'єктивності діагностики має впровадження в систему охорони здоров'я госпітальних інформаційних систем (ГІС). У їх складі мають функціонувати комп'ютерні діагностичні системи (комп'ютерна електрокардіографія; електрокардіографія високого рівня розв'язування; комп'ютерні електроенцефалографія, реоенцефалографія, пневмографія; системи обробки рентген- та ЯМР-зображень тощо).

ГІС функціонують у розвинутих країнах уже більше 45 років. Вони забезпечують управління персоналом, фінансами, матеріально-технічним постачанням, зокрема, постачанням медикаментів, медичних інструментів та апаратури.

Ключове місце в ГІС займає пацієнт — його електронна історія хвороби. Якщо розглядати єдиний медичний простір з позиції пацієнта, то основу цього простору складає електронна історія хвороби. Де б не знаходився пацієнт, у яку б медичну установу він не звернувся або був би госпіталізований (державну або приватну), лікар зможе одержувати оперативний доступ до необхідної медичної інформації при наявності електронної історії хвороби або за допомогою індивідуальної електронної медичної картки пацієнта. Крім того, в умовах страхової медицини тільки електронна історія хвороби може забезпечити при мінімальних витратах часу оперативний облік витрат, пов'язаних із діагностичними та лікувальними процедурами, використанням медикаментів і матеріалів, оплатою послуг медичного персоналу тощо.

Різке зростання в останні 5—6 років можливостей комп'ютерної техніки (поява мультимедійних комп'ютерів) і комунікаційних технологій обумовило стрімкий розвиток телемедицини. Телемедичні технології однаково корисні як для великих лікувальних закладів обласного рівня, так і для районних лікарень та кабінетів сімейного лікаря [4, 8].

З одного боку, на базі профільного НДІ або лікувального закладу обласного рівня можна організувати телемедичний консультаційний центр для обслуговування всіх закладів області. З іншого, при необхідності, можна проконсультувати хворого з цього центру в будь-якому провідному медичному центрі за кордоном. Нарешті, телемедичні технології можуть застосовуватися навіть у межах окремого лікувального закладу, коли реєстрація діагностичних показників (ЕКГ, ЕЕГ, R-графія) проводиться в декількох кабінетах або відділеннях середнім медичним персоналом, а їх аналітичне опрацювання і діагностичні висновки здійснюються кваліфікованими фахівцями в центральній лабораторії або у відділенні функціональної діагностики.

Сьогодні в Україні вже функціонують телеконсультаційні медичні центри з транстелефонної ЕКГ (Харків і Житомир), телемедичний центр «Патолог» (Київ), телеконсультаційний центр з ЯМР-томографії (Київ). Цілком очевидно, що цього абсолютно недостатньо.

Впровадження телемедицини суттєво сприятиме поліпшенню організації служби санітарної авіації, дозволить підвищити рівень надання ква-

ліфікованої допомоги сільському населенню, дасть можливість повною мірою використовувати клінічний потенціал НДІ медичного профілю і кафедр вищих медичних закладів освіти та післядипломної освіти. Телемедичні технології дозволять реально інтегруватися у єдиний світовий медичний інформаційний простір.

Особливої уваги заслуговує впровадження телекомунікаційних технологій як в базову, так і в післядипломну медичну освіту. Існуючий потенціал вищих медичних закладів освіти та післядипломної освіти повинен стати підґрунтям для створення розвинутої мережі дистанційного навчання, підвищення кваліфікації фахівців.

Досі залишаються недостатньо використаними засоби телекомунікаційних технологій в наукових дослідженнях. Першочерговими завданнями в цьому напрямку є створення електронної нормативної документації відповідно до вимог міжнародних стандартів GLP (загальна лабораторна практика), інформаційно-пошукових баз даних супроводу НДР, розширення міжнародного досвіду з організації та проведення наукових телеконференцій на регіональному та національному рівнях.

Робота галузі в умовах інформатизації вимагатиме постійної підготовки відповідних кадрів. Необхідне планування підготовки нових кадрів, які спроможні обслуговувати, використовувати і розвивати інформатизаційну структуру системи охорони здоров'я.

Слід розширити вивчення проблем медичних інформаційних технологій у вищих медичних закладах освіти III—IV рівнів акредитації на весь період навчання, включаючи старші курси. Є потреба опрацювати питання про доцільність введення нової медичної спеціальності «медична інформатика» із спеціалізацією «клінічна інформатика» і «інформаційні технології в управлінні охороною здоров'я». Досвід викладання цих дисциплін вже має перша в Україні кафедра клінічної інформатики та інформаційних технологій в управлінні охороною здоров'я, яка створена в Харківській медичній академії післядипломної освіти.

Сьогодні в державі фактично відсутня підготовка наукових кадрів з медичної інформатики. Доцільно опрацювати питання про включення до переліку наукових спеціальностей спеціальності «медична інформатика» та про відкриття міжвідомчої спеціалізованої вченої ради з медичної інформатики в одній із науково-дослідних установ системи Міністерства охорони здоров'я.

За висновками експертів, нині інформаційні технології обновлюються кожні 18 місяців. Тому велике значення має підготовка і перепідготовка з медичної інформатики лікарів усіх спеціальностей. Планується переглянути програми перепідготовки лікарів відповідно до рекомендацій Міжнародної Асоціації медичної інформатики, затверджених у 1999 році.

Не менш істотне значення має навчання середнього медичного персоналу. При роботі в умовах функціонування ГІС суттєво підвищується роль медичної сестри у веденні електронної історії хвороби.

Як відомо, суттєвий внесок у зменшення втрат здоров'я активної частки населення забезпечують такі форми медичного обслуговування, як первинна медико-санітарна допомога, швидка медична допомога, реанімація, акушерство тощо. Тому інформатизацію цих служб необхідно розглядати як стратегічний пріоритетний напрям, спрямований на поліпшення роботи системи лікувально-профілактичної допомоги. Сьогодні фактично ще немає статистики сімейної медицини, недостатньо здійснюється вивчення стану здоров'я та медичного обслуговування сільського населення, на етапі становлення статистика рівня розвитку первинної медико-санітарної допомоги. Наявність даних про стан здоров'я кожного громадянина, медично значимі показники навколишнього середовища, стан медичної служби дозволить за допомогою постійного аналізу вказаних показників адекватно і оперативно коригувати програми управління охороною здоров'я населення, розробляти заходи щодо їх удосконалення і на цій основі прогнозувати майбутні демографічні зміни. Це дасть змогу цілеспрямовано залучати державні та громадські організації, систему медичної освіти та медичної науки до вирішення нагальних проблем охорони здоров'я.

На підставі аналізу ситуації можна дійти до висновку, що для поліпшення керованості станом здоров'я населення та управління охороною здоров'я сьогодні, в першу чергу, необхідне впровадження такої основної групи інформаційних систем, що забезпечують:

— інформаційну підтримку процесів управління службою охорони здоров'я регіону (області, міста, району), медичним закладом;

— інформаційний супровід заходів, спрямованих на забезпечення профілактики захворювань та діагностично-лікувальних процесів щодо конкретної особи.

Реалізація цих стратегічних планів можлива за умов вирішення таких конкретних завдань:

— реалізація галузевої програми інформатизації охорони здоров'я, з урахуванням реалій та стратегії соціально-економічного розвитку країни, основних напрямів розвитку інформатизації в державі;

— формування сучасної галузевої інфраструктури інформатизації охорони здоров'я, у складі якої передбачатиметься створення й постійне вдосконалення та модернізація галузевої комп'ютерної мережі «УкрМедНет» на основі застосування сучасних телекомунікаційних технологій, галузевої системи баз даних, створення опорних зон інформатизації охорони здоров'я в окремих найбільш підготовлених регіонах країни;

— розробка підходів до формування комп'ютерної мережі, яка об'єднувала б Міністерство охорони здоров'я України з найбільш зацікавленими в його роботі міністерствами і відомствами;

— створення комплексу спеціалізованих за окремими напрямках медицини Web-серверів, які забезпечуватимуть інформаційну підтримку роботи науковців, лікарів, студентів медичних закладів освіти, а також населення;

— створення конкурентоспроможних засобів інформатизації діагностичного процесу, які акумулюватимуть досягнення вітчизняної та світової науки;

— розробка сучасної інформаційно-аналітичної системи моніторингу стану здоров'я населення та демографічної ситуації в Україні;

— розробка типової госпітальної інформаційної системи;

— створення інформаційно-аналітичної системи для аналізу стану медико-санітарної допомоги населенню;

— розробка інформаційно-аналітичної системи забезпечення наукових досліджень у медичній галузі;

— створення інформаційно-довідкової системи для забезпечення навчального процесу з окремих розділів медицини;

— налагодження сучасної інформаційної технології, що забезпечуватиме бібліотечну та патентно-ліцензійну справу в галузі медицини;

— розробка інформаційно-аналітичної системи для аналізу даних наступного перепису населення України, що сприятиме розробці адекватної стратегії збереження здоров'я населення та оперативному вирішенню поточних питань управління системою охорони здоров'я.

Поява доступної інформації дозволить вирішувати питання координації політики різних відомств у галузі охорони здоров'я, суттєво підвищувати інформованість лікарів щодо новітніх ефективних медичних технологій, радикально впливати на швидкість отримання і якість даних про стан здоров'я пацієнта, методи лікування, забезпечувати медичні заходи профілактичного і просвітницького характеру. Саме таке інформаційне середовище створить необхідні передумови для подальшого реформування системи охорони здоров'я, поліпшення стану здоров'я населення та підвищення ефективності лікувально-діагностичного процесу і заходів профілактики.

Література

1. *Богатырева Р. В., Бережнов С. П., Горбань Е. Н.* и др. Государственная компьютерная информационная система мониторинга эпидемического процесса в Украине. Технология мониторинга // Лікарська справа. — 1999. — № 3. — С. 3—12.
2. *Картиш А. П., Горбань Є. М., Пономаренко В. М.* та ін. Використання сучасних інформаційних технологій для підвищення ефективності управління науковими дослідженнями в системі Міністерства охорони здоров'я // Лікарська справа. — 1998. — № 6. — С. 168—173.
3. *Майоров О. Ю., Курбатов О. М.* Застосування М-технологій для створення медичних галузевих і регіональних регістрів та баз даних / Організація та управління системою охорони здоров'я, її права та фінансове забезпечення на сучасному етапі реформування галузі: Матер. наук.-практ. конф. — Житомир, 1999. — С. 71.
4. *Петрухин В. А. Яценко В. П., Гапон А. В.* и др. База данных пациентов телемедицинского диагностического центра // Актуальні проблеми експериментальної медицини: Третя науково-практична конференція (8—10 квітня 1999 р., Київ). — К., 1999. — С. 57—58.
5. *Пономаренко В. М., Кальниш В. В., Майоров О. Ю.* Інформатизація охорони здоров'я / Здоров'я населення України та діяльність лікувально-профілактичних закладів системи охорони здоров'я: Щорічна доповідь (За ред. Р. В. Богатирьової). — К., 1999. — С. 542—547.
6. *Пономаренко В. М., Кальниш В. В., Майоров О. Ю.* Шляхи інформатизації медичної галузі // Журн. соціальної гігієни та організації охорони здоров'я. — 2000. — № 1. — С. 35—47.
7. *Пономаренко В. М., Майоров О. Ю.* Концепция державної політики інформатизації охорони здоров'я України. // Український радіологічний журн. 1996. — 4(2). — С. 115—118.
8. *Сердюк А. М., Бугаев В. Н., Горбань Е. Н.* Концепция построения единой государственной информационной системы трансплантации органов, тканей и клеток в Украине // Лікарська справа. — 1998. — № 2. — С. 3—8
9. *Anthers D., Berry R., Lanning A.* Internet resources for family physicians // Can. Fam. Physician. — 1997. — Vol. 43, № 6. — P. 1104—1113.
10. Aspects of the Computer-based Patient Record. Ed. Marion J. Ball, Morris F. Collen. — New York Inc.: Springer-Verlag 1992. — 316 p.
11. *Degoulet P., Fieschi M.* Introduction to Clinical Informatics. New York Inc.: — Springer-Verlag, 1997. — 242 p.
12. *Ketikidis P. H., Ambrosiadou B. V., van der Werff A.* at al. RHINE—AM An Inter—Regional Health Information Network for Europe / Ibid. — Vol. 43. — P. 94—98.
13. *Mayorov O. Yu., Ponomarenko V. M., Kalnysh V.* et al. Health Telematics in Ukraine: Problems and Prospects / Medical Informatics Europe '97 (Eds. C. Pappas et al.) — Amsterdam: IOS Press, 1997. — Vol. 43. — P. 53—57.
14. *Mayorov O. Yu.* Information on IMIA Societies. Ukraine Yearbook on Medical Informatics. (Eds. Jan H. Van Bemmel, Alexa T. McCray). — Schattauer. Germany, 2000. — P. 46—47.
15. *Mayorov O. Yu., Ponomarenko V. M., Kalnysh V. V.* Experience of Telematics Development in Ukraine / 2nd World Telemedicine Symposium for Developing Countries, 7—11 June 1999, Buenos-Aires, Argentina. Final Report of International Telecommunication Unit (ITU). — Geneva. — 1999. — P. 155—161.
16. *Towards* New Hospital Information Systems / Ed. Albert R. Bekker et al. — North-Holland: Elsevier Science Publishing Company, Inc. — 1988. — 413 p.